

Veiledning om hold av

ØRKENROTTE

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

Mattilsynet

Til deg som har eller vurderer å skaffe deg kjæledyr

Å ha kjæledyr medfører et stort ansvar. Et dyr er ikke en "bruk og kast"-vare, men et levende og følende individ. Dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige belastninger. Som dyreeier må du spørre deg selv: «Hva kan jeg gjøre for å tilfredsstille dyrets behov og gi det et godt liv?» Du må tenke nøye gjennom om et kjæledyr passer inn i hverdagen din.

Som dyreeier har du ansvar for:

Å skaffe deg kunnskap om dyrets behov

Kjæledyr har behov for å bli aktivisert og leve i et miljø som er tilpasset dyrearten. Hvordan dyrearten lever i naturen, gir en pekepinn om hvilke behov kjæledyret ditt har. Trenger det å være sammen med andre dyr av samme art, ha mulighet for å gjemme seg på et trygt sted eller stadig utforske nye miljøer? Dyr som kjeder seg, er ensomme, utrygge eller frustrert på annen måte, kan utvikle atferdsforstyrrelser. Det er du som er ansvarlig for at dyret ditt har det godt. Før du velger å anskaffe et kjæledyr, må du sette deg grundig inn i dyreartens behov. Du bør kjøpe eller låne en bok om dyrearten og skaffe informasjon fra dyrebutikken, oppdretteren eller interesseforeningen. Du kan også finne mye informasjon på internett.

Å verne dyret mot sykdom, skade og smerte

Du må gjøre det du kan for å hindre at dyret ditt blir sykt, skadet eller sprer sykdom til andre dyr eller mennesker. Hvis dyret likevel blir sykt eller skadet, har du ansvaret for å begrense lidelsen. Du må blant annet vurdere om dyret bør tas med til veterinær. Mange sykdommer og skader kan behandles med legemidler og inngrep. Noen ganger er det likevel bedre å avlive et lidende dyr enn å utsette det for langvarig, smertefull behandling. Dette kan veterinæren hjelpe deg å vurdere. Kjæledyr skal avlives av veterinær eller andre personer som vet hvordan dette skal gjøres.

Andre ting å tenke over:

16-årsgrense

Ikke alle dyr egner seg for barnefamilier. Barn må lære at dyr skal behandles forsiktig, og at dyr ikke er leketøy. Barn under 16 år har ikke lov til å ha ansvar for dyr alene. Dette gjelder også for dyrepass i ferier. Selv om barn får «egne» kjæledyr, er det uansett de voksne som har ansvaret for dyrets velferd.

Godt naboskap

Kjæledyr kan sjenere naboene. Du bør tenke over om dyret passer inn der du bor.

Forebygg uønsket formering

Kjæledyr bør ikke formere seg uten at dette er planlagt. Mange arter formerer seg raskt hvis du ikke passer på å skille kjønnsmodne hannedyr og hunndyr. Å drive oppdrett på dyr krever mye tid og kunnskap. Ukritisk avl kan føre til genetiske defekter, som igjen fører til lidelser for dyra. Hvis du velger at dyrene dine skal få unger, er det ditt ansvar å sørge for at de får gode hjem.

Dyrevelferdsloven sier mer om hvordan dyr skal behandles.

Du finner loven og mer informasjon på www.mattilsynet.no/dyr_og_dyrehold

Ørkenrottas biologi og atferd

Ørkenrotta er en middels stor gnager. Av utseende minner den om en blanding av hamster og stor mus. Ørkenrotta har store ører, øynene er store og plassert slik at rotten har bredt synsfelt. Hannene er som regel litt kraftigere enn hunnene. En fullvoksen ørkenrotte er ca. 20 - 23 cm lang. Den hårete halen utgjør omtrent halvparten av den totale kroppslengden. Den fungerer som en balansestang når ørkenrotta hopper omkring og er en støtte når den står på bakbena. Forpotene ligner museføtter, mens bakføttene kan minne om små kenguruben. Den bruker alle bena til å gå med, men står ofte oppreist på bakbena og bruker forpotene til å spise med. I fangenskap kan ørkenrotter bli 3 - 4 år, mens de i naturen sjelden blir mer enn 1 - 2 år. Dette skyldes at de ofte blir tatt av rovdyr eller dør av skader.

Det finnes mange arter ørkenrotter og de bor i Afrika og østover til det nordlige Kina. Den arten som vi holder som kjæledyr er den mongolske ørkenrotta, eller gerbil som den også ofte kalles. I Mongolia lever ørkenrottene på tørre stepper og ørkenaktige områder med meget høye dagtemperaturer og kalde netter. I disse tørre områdene regner det sjelden, så ørkenrottene dekker det meste av sitt vannbehov gjennom maten.

Ørkenrotter har et stort aktivitetsnivå og er stadig på farten. De er nysgjerrige og har stort behov for å utforske nye omgivelser. Trangen til å grave er også sterkt utviklet. Ørkenrottene er sosiale dyr som lever sammen i grupper. De holder til i underjordiske ganger som de graver ut, og forsvaret sitt lille samfunn mot fremmede ørkenrotter og andre dyr. De samarbeider om innsamling av mat.

Hva du bør tenke over - før du skaffer deg ørkenrotte

Ørkenrottas sosiale vesen, temperament og interessante atferd, gjør den til et godt egnet kjæledyr, spesielt for litt større barn. Den blir ganske fort tam og biter sjelden. Du bør likevel være klar over at ørkenrotter ikke er spesielt interessert i å bli holdt fast og kost med.

En ørkenrotte bør aldri holdes alene. Den vil føle savn av artsfrender uansett hvor mye du aktiviserer den. Det er fullt mulig å holde to ørkenrotter av samme kjønn sammen. Disse bør helst være søsken fra samme kull, siden det kan være vanskelig for voksne ørkenrotter å vennet til hverandre. Dyr som ikke kjenner hverandre, bør være unge dyr som introduseres gradvis for hverandre. Hvis du ønsker å holde en ørkenrotte av hvert kjønn sammen, bør de ved pardannelse være unge, friske og fra forskjellig familie. Du bør imidlertid være klar over at ørkenrotter i par sannsynligvis vil formere seg, og at de normalt får 4 - 7 unger per kull. Du vil med andre ord raskt få mange ørkenrotter og dermed ansvaret for at disse får gode liv hos deg eller andre. Ved hold av ørkenrotter i familiegupper vil man også trenge større plass.

Ørkenrottene i ferien

Du er ansvarlig for at ørkenrottene dine får forsvarlig stell, også når du er bortreist. Før du anskaffer deg ørkenrotter, bør du derfor snakke med venner og familie om hjelp til å passe dyra i feriene. Du bør informere den som skal passe ørkenrottene om rutinene for fôring, renhold og lufteperioder. Du bør også informere om hvilken veterinær som skal kontaktes ved behov.

Du kan ta med deg ørkenrottene i bur i bilen når du drar på ferie, men de fleste ørkenrotter vil foretrekke å slippe transport med løfting av bur, trekk fra vinduer og mangel på ro. Dyr som er svake, syke eller har diende unger bør ikke utsettes for transport eller andre stressende begivenheter.

Krav til miljø og nødvendig utstyr

Ørkenrotter er aktive og foretaksomme dyr, som trenger god plass til å utfolde seg. Du bør velge et størst mulig bur og innrede det slik at ørkenrottene får anledning til bl.a. å grave og klatre. Et romslig akvarium kan være en god løsning hvis du sørger for riktig innredning.

Ørkenrotter vil helst bo i underjordiske ganger. I buret bør det derfor være mulighet for å grave ut slike ganger i underlaget. Bunnmaterialet bør være et minst 20 cm tykt lag av støvfritt smådyrstrø som er egnet for graving. Det finnes flere egnede strøtyper å få kjøpt. Bland gjerne inn litt tørr blomsterjord, sand eller chinchillasand. Hvis du henter sand ute, bør du desinifisere

Planlegger du å reise til eller fra utlandet med kjæledyr? Husk at de fleste land stiller strenge krav om gyldige vaksiner og helsedokumenter, før dyr kan innføres til landet. Du bør sette deg godt inn i hvilke regler som gjelder for din reise i god tid før du drar. Informasjon om hvilke krav som gjelder for dyr som innføres til Norge finner du på mattilsynet.no

den ved frysing eller steking før den brukes i buret. Ørkenrottene trenger også tilgang på fiberrikt materiale som høy, revet papir eller treull til bygge- og redemateriale. I tillegg bør ørkenrotter ofte få anledning til å bade i fin sand (f.eks. «chinchilla-sand»). Dette hjelper til å holde pelsen i orden. Friske grener av f.eks. frukttrær egner seg bra både som gnageobjekt og klatrestativ. Dorullkjerner eller andre papprør er godt egnet som ganger og tunneler, men må skiftes når de blir tilgriset. Røtter og små stubber egner seg også godt i buret, og en uthult kokosnøtt kan for eksempel gjøre nytte som redeplass. En stor stein kan hjelpe til med å gi struktur til gangene ørkenrottene graver, samtidig som klørne deres slites ned. Dersom du velger å lage innredning selv, må du unngå maling, lakk og spiker. Leker og innredning av plast bør også unngås siden ørkenrottene lett vil gnage dette i stykker.

Tennene til ørkenrotter vokser hele livet. Dette er en biologisk mekanisme som kompenserer for den belastningen tennene

blir utsatt for ved spising av harde fôrtyper som frø, nøtter og røtter. Dette må du ta hensyn til hos tamme ørkenrotter. Det må alltid være rikelig med ting å gnage på til stede i buret, som friske greiner, røtter, trestubber osv. Du kan også få kjøpt spesielle gnagerprodukter beregnet for ørkenrotter i dyrebutikker.

Plasser buret på et lyst og åpent sted, opp fra gulvet og ikke i trekk. Buret bør heller ikke stå i direkte sollys eller for nær varmeovner. Sett heller ikke buret i nærheten av TV, datamaskiner eller musikkanlegg siden ørkenrotter er følsomme for lyd.

Siden ørkenrotter er aktive og nysgjerrige dyr bør de få mosjonere og gå på oppdagelsesferd i trygge omgivelser utenfor buret, helst hver dag. Du bør alltid holde øye med ørkenrottene under disse lufteturene og særlig passe på at de ikke gnager på elektriske ledninger, forsvinner inn i smutthull, blir klemt i dører eller lignende.

Rengjøring

Ørkenrotter lukter lite og skifte av burmaterialer behøver ikke skje så ofte som hos andre gnagere. Dette skyldes at de er ørkendyr som drikker lite vann. Avføringen er hard og tørr og de skiller bare ut noen få dråper urin hver dag.

Et romslig bur med to ørkenrotter som er innredet med et tykt bunnlag, bør normalt skiftes annenhver uke. Det er lurt å la det være igjen litt av det gamle bunnmateriale når man skifter og rengjør buret slik at dyrene lettere finner seg til rette og kjenner igjen sine gamle lukter.

Fôring

Ørkenrotter bør få en fôrblending som er tilpasset arten. I tillegg bør de regelmessig få høy, som dekker behovet for fiber i kosten. Litt variasjon i menyen stimulerer dyras appetitt og nysgjerrighet. Som tilleggsfôr kan ørkenrottene få forskjellige ting fra husholdningen som f.eks. havregryn, cornflakes, solsikkefrø, ris og usaltede peanøtter. De liker også rosiner, men bør ikke få det for ofte. Dyrebutikkene fører en spesiell type gnage- og slikkestein som inneholder mineraler og sporstoffer.

Ørkenrotter liker også frukt og grønnsaker som gulrøtter, slangeagurk, eple og pære,

men dette må gis i begrensede mengder og ikke hver dag. Det er viktig å fjerne gamle rester som ellers lett blir liggende og råtne. Fra naturen kan det brukes mange ville planter som f.eks. løvetann, kløver og fuglegress. Det er viktig at du skyller grønnfôret nøye for å fjerne eventuelle rester av sprøytemidler eller annen forurensing. Grønnfôret må tørke før du gir det til dyrene, ellers kan de lett få mageproblemer.

Ørkenrotter må alltid ha tilgang til friskt drikkevann. Det er best å bruke en drikkeflaske og skifte vannet daglig. Du bør med jevne mellomrom sjekke at drikknippelen fungerer.

Håndtering

Ved anskaffelse er det best at ørkenrottene blir overlatt mest mulig til seg selv det første døgnet, slik at de kan venne seg til de nye omgivelsene. Det er mye å forholde seg til på en gang, med nytt hjem, nytt bur, nye lukter, lyder og kanskje ny livsledsager. Opptre forsiktig i begynnelsen og unngå brå bevegelser og lyder som kan skremme dyrene.

Ørkenrotter må behandles på en forsiktig og rolig måte. Du kan la ørkenrottene venne seg til hånden din som du tar forsiktig ned i buret med en godbit. Hold hånden rolig og la ørkenrottene få utforske den og gjøre seg kjent med luktene dine. Vær tålmodig. Etter en stund vil dyra bli fortrolige med deg og vil uten innvendinger la seg løfte opp i hendene dine.

Du må ikke løfte eller holde fast en ørkenrotte i halen. Dette er vondt for dyret og huden på halen kan gli av. Du bør heller ikke løfte en ørkenrotte etter nakkeskinnet. La den i stedet sitte trygt i håndflatene, bruk begge hendene.

Det er viktig at voksne passer på at barna behandler ørkenrotta forsiktig. Den er et skjørt dyr, og hardhendt klemming og kos kan lett føre til beinbrudd. Dyret bør ikke løftes høyt, men heller håndteres mens du sitter på gulvet. Du kan for eksempel sette deg på gulvet når ørkenrotta løper fritt rundt og la den selv ta initiativet til kontakt. Hvis du gir den en godbit og klapper den forsiktig, oppnår du etter hvert dyrets tillit.

Helse og sykdom

En sunn og frisk ørkenrotte skal være aktiv og ha god appetitt. Pelsen skal være bløt og skinnende, øynene skal være blanke og klare. Den skal være ren rundt nese, øyne, ører og under halen.

Det er ikke alltid lett å se om en ørkenrotte er syk og hva som eventuelt feiler den. Tegn på at noe er galt, kan være unormal soving i de aktive periodene, dårlig matlyst, diaré, rennende øyne og fuktighet rundt nese og munn. Det er ved den daglige omgangen og håndteringen av dyret du er i stand til å merke om noe er galt. Hvis du mistenker at din ørkenrotte er syk eller skadet bør du snarest ta kontakt med din veterinær. Er ørkenrotta syk tåler den ikke mye og det er viktig at behandling igangsettes straks

Noen eksempler på skader og sykdommer:

Sår og skrammer bør renses med et mildt desinfeksjonsmiddel og gror som oftest av seg selv. Blir såret større eller det går betennelse i det, må veterinær kontaktes.

Rød nese: Hvis din ørkenrotte begynner å få rød nese og klør seg en del på den, kan det være at den er allergisk for et eller annet i buret. Du kan forsøke å bytte ut bunnlaget med noe annet. Kontakt veterinær hvis dette ikke hjelper.

Tap av pels: Hvis ørkenrotta begynner å miste pels på halen eller andre steder på kroppen bør du gå til veterinær for å sjekke for parasitter i pelsen. Hvis den ikke har parasitter, kan det hende den kjeder seg eller mistrives av annen grunn og derfor napper pelsen av seg selv. Da må du vurdere hva som kan være galt med dyrets levemiljø. Kanskje er dyret ensomt eller mangler aktivisering i buret? Kanskje står buret for utsatt til slik at dyret blir stresset i det daglige?

Tannproblemer: Som hos andre små gnagere, hender det at tennene vokser seg for lange og derfor må trimmes. Dette kan skyldes misdannelser i munnhulen, men vanligvis er årsaken at dyret ikke har nok egnede ting å gnage på.

Forkjølelse: Symptomer på forkjølelse er nysing, fuktighet rundt nese og munn, og matte øyne. Forkjølelse kan skyldes at dyret har vært utsatt for trekk eller at det er smittet av streptokokkbakterier fra mennesker. Søk råd hos veterinær.

Diaré hos ørkenrotter er ofte et resultat av dårlig og mangelfull fôring. Det kan skyldes fuktige frukt og grønnsaker eller muggen mat. Kontakt veterinær for råd hvis dyret blir medtatt. Riktig fôring forebygger diaré.

Svulster er ganske vanlige hos ørkenrotter, oftest på eggstokker og livmor. Veterinæren kan fjerne disse organene og dermed svulstene, men man må alltid vurdere nøye om det er forsvarlig å utsette et lite dyr for den belastningen et operativt inngrep medfører.

Talgkjertelbetennelse: Det hender at de store talgkjertlene under magen til ørkenrotta får en infeksjon og blir hovne og betente. Slike tilfeller behandles som oftest med en salve som smøres direkte på de infiserte områdene. Kontakt veterinæren.

Mattilsynet forvalter lov om dyrevelferd. Formålet med loven er å fremme god dyrevelferd og respekt for dyr. Våre veiledninger om hold av kjæledyr er utviklet i samarbeid med interesse- og dyrevernorganisasjoner.

Varslingsplikt

Enhver som har grunn til å tro at dyr blir utsatt for mishandling eller alvorlig svikt vedrørende miljø, tilsyn og stell, skal snarest mulig varsle Mattilsynet eller politiet.

(Fra Lov om dyrevelferd, § 5.)

Du kan varsle Mattilsynet om dyr som lider via våre nettsider:

http://www.mattilsynet.no/om_mattilsynet/varsle_oss/

Les mer om dyr og dyrevelferd her:

http://www.mattilsynet.no/dyr_og_dyrehold/

Du kan også kontakte Mattilsynet

på telefon 22 40 00 00.

